

Nr 27.

Ankom till riksdagens kansli den 12 mars 1936 kl. 5 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner om skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag.

Konstitutionsutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft *dels* motionen nr 126 i andra kammaren av herr *Werner* i Höjen *m. fl.*, *dels* motionerna nr 167—171 i andra kammaren av herr *Olsson* i Mora *m. fl.*, *dels* ock de likalydande motionerna nr 171 i första kammaren av herr *Bagge m. fl.* och nr 519 i andra kammaren av herr *Lundqvist m. fl.*, de sistnämnda i vad de avse frågan om skärpning av utskyldsstrecket som villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag.

I motionen **II: 126** hemställes,

»att riksdagen ville för sin del besluta följande ändringar i

A) kommunalstyrelselagen för landet

a) § 7: 1 *mom.* kommuns beslutanderätt — — — verkställighetsbestyr. I avseende å valbarhet, obehörighet och rätt till avsägelse skall beträffande dessa vad i § 15 är stadgat om ordf. i kommunalstämma äga motsvarande tillämpning. 2 *mom.* Skola jämlikt särskild lag eller författning inom samhälle, som sammanfaller med kommun eller består av flere kommuner eller del därav, utse fullmäktige eller för förvaltning eller verkställighet vissa styrelser, nämnder eller personer gälle om valbarhet, obehörighet och rätt till avsägelse vad i 1 *mom.* är stadgat för kommun, där ej tillika särskilda villkor äro stadgade.

b) § 15: kommunalstämma — — — länskungörelserna. Ordförande — — — *d.* häftar för honom påförda utskylder till kommunen vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren eller på grund av honom ådömd straffpåföljd — — — som nu är sagd; eller *f.* är förklarad — — — talan. Ej må — — — vice ordförande.

B) kommunalstyrelselagen för stad

a) § 7: 1 *mom.* Stadskommunens — — — verkställighetsbestyr. I avseende å valbarhet, obehörighet och rätt till avsägelse skall beträffande dessa vad i § 13 är stadgat om stadsfullmäktig äga motsvarande tillämpning. 2 *mom.* Skola jämlikt särskild lag eller författning inom samhälle som sammanfaller med stadskommun eller består av flere kommuner eller del därav utses fullmäktige eller för förvaltning eller verkställighet vissa styrelser,

nämnder eller personer gälle om valbarhet, obehörighet och rätt till avsägelse vad i 1 mom. är stadgat för stadskommun, där ej tillika särskilda villkor äro stadgade.

b) § 13: Stadsfullmäktige — — — *d.* häftar för honom påförda utskylder till staden, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren; *e.* på grund av honom ådömd — — — som nu är sagd; eller *f.* är — — — talan. Följande — — — stadsfullmäktig.

C) församlingsstyrelselagen

a) § 3: Församlingsverkställighetsbestyr. I avseende å valbarhet, obehörighet och rätt till avsägelse skall beträffande dessa vad i § 12 är stadgat om ordförande i kyrkostämman äga motsvarande tillämpning.

b) § 12: I — — — *d.* häftar för honom påförda utskylder till församlingen, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren; *e.* på grund — — — nu är sagd; eller *f.* är — — — talan. Ej — — — föra ordet.

D) skolstyrelselagen § 8: Till — — — *d.* häftar för honom påförda utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren; *e.* på grund — — — nu är sagd; eller *f.* är — — — talan. Vad — — — styrelsen.

E) landstingslagen

a) § 6, 1 mom. Valbar — — — *c.* den som häftar för honom påförda utskylder till kommun eller landsting, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren; *d.* den som är förklarad ovärdig — — — sist förmäles; eller *e.* den som — — — talan. Landshövding — — — landstingsman.

b) § 41: Till — — — landstingsman. I avseende på villkoren för valbarhet till ledamot eller suppleant i utskottet eller i styrelse eller nämnd eller till särskilt uppdrag för förvaltning eller verkställighet, som beror av val av landstinget, ävensom angående — — — landstingsman.»

I motionerna II: 167—171 hemställes,

A) »att riksdagen måtte för sin del antaga följande

a) L a g

om ändrad lydelse av 15 § i lagen om kommunalstyrelse på landet
den 6 juni 1930.

15 §.

Kommunalstämma utser bland de röstberättigade, som äro boende inom kommunen och uppnått tjugufem års ålder, en ordförande och en vice ordförande för fyra kalenderår. Avgår den valde under uppdragstiden, utses i hans ställe annan för den återstående delen av samma tid. Underrättelse om dessa val, med angivande av de valdas namn och postadress, skall ofördröjligen insändas till länsstyrelsen för intagande i länskungörelserna.

Ordförande eller vice ordförande kan ej den vara, som:

- a) är omyndig;
- b) är i konkurstillstånd;
- c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;
- d) häftar för honom påförda utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren;
- e) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; eller

f) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

Ej må annan avsäga sig uppdrag att vara ordförande eller vice ordförande än:

- a) ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget;
- b) den som uppnått sextio års ålder;
- c) den som eljest uppger hinder, vilket godkännes av kommunalstämman; eller
- d) vid valet den som de fyra senaste åren, det år då valet sker inberäknat, tjänstgjort såsom ordförande eller vice ordförande.

b) L a g

om ändrad lydelse av 13 och 51 §§ i lagen om kommunalstyrelse i staden 6 juni 1930.

13 §.

Stadsfullmäktige väljas bland de röstberättigade, som äro boende inom staden och uppnått tjugufem års ålder.

Stadsfullmäktig kan ej den vara, som:

- a) är omyndig;
- b) är i konkurstillstånd;
- c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;
- d) häftar för honom påförda utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren;
- e) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; eller

f) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

Följande personer må icke vara stadsfullmäktige: landshövding, landssekreterare, landskamrerare, länsassessor, ledamot av magistraten, tjänsteman eller betjänt vid magistraten, kommunalborgmästare eller allmän åklagare i orten, ej heller tjänsteman eller betjänt, som är anställd vid stadens

drätsel eller annat dess förvaltande verk och är för sin befattning redovisningskyldig.

Ej må annan avsäga sig uppdrag att vara stadsfullmäktig än:

- a) ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget;
- b) den som uppnått sextio års ålder;
- c) den som eljest uppger hinder, vilket godkännes av flertalet bland övriga fullmäktige; eller
- d) vid valet den som de fyra senaste åren, det år då valet sker inberäknat, tjänstgjort såsom stadsfullmäktig.

51 §.

I varje stad skall finnas en drätselkammare.

Ledamöterna i drätselkammaren utses av stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan bland de röstberättigade, som uppnått tjugufem års ålder och icke enligt 13 § andra stycket sakna behörighet att vara stadsfullmäktige.

c) L a g

om ändrad lydelse av 12 § i lagen om församlingsstyrelse den 6 juni 1930.

12 §.

I församling, där kyrkofullmäktige icke finnas, utser kyrkostämman bland de röstberättigade, som äro boende inom församlingen och uppnått tjugufem års ålder, en ordförande och en vice ordförande för fyra kalenderår. Till ordförande må dock kunna utses kyrkorådets ordförande, ändå att han icke är röstberättigad. Avgår den valde under uppdragstiden, utses i hans ställe annan för den återstående delen av samma tid. Underrättelse om dessa val, med angivande av de valdas namn och postadress, skall ofördröjligen insändas till länsstyrelsen för intagande i länskungörelserna och till domkapitlet.

Ordförande eller vice ordförande kan ej den vara, som:

- a) är omyndig;
- b) är i konkurstillstånd;
- c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;
- d) häftar för honom påförda utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren;
- e) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; eller
- f) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

Ej må annan avsäga sig uppdrag att vara ordförande eller vice ordförande än:

- a) ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget;
- b) Den som uppnått sextio års ålder;
- c) den som eljest uppgiver hinder, vilket godkännes av kyrkostämman; eller
- d) vid valet den som de fyra senaste åren, det år då valet sker inberäknat, tjänstgjort såsom ordförande eller vice ordförande.

I församling, där kyrkofullmäktige finnas, äro fullmäktiges ordförande och vice ordförande tillika ordförande och vice ordförande i kyrkostämman.

Vid gemensam kyrkostämma med två eller flera församlingar, vilka icke utgöra en kyrklig samfällighet, föres ordet av ordföranden i kyrkostämman i den till folkmängden största av församlingarna eller vid förfall för honom av vice ordföranden i samma församlings kyrkostämma. Är även han hindrad, äger stämman utse annan till ordförande valbar person att vid tillfället föra ordet.

d) L a g

om ändrad lydelse av 8 § i lagen om församlingsstyrelse i Stockholm den 6 juni 1930.

8 §.

Kyrkofullmäktige väljas bland de röstberättigade, som äro boende inom församlingen och uppnått tjugufem års ålder.

Kyrkofullmäktig kan ej den vara, som:

- a) är omyndig;
- b) är i konkurstillstånd;
- c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;
- d) häftar för honom påförda utskylder till staden, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren;
- e) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; eller
- f) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

Följande personer må icke vara kyrkofullmäktige: överståthållaren, underståthållaren eller polismästaren, ej heller den som tillhör församlingens redovisningsskyldiga och avlönade betjänte.

Ej må annan avsäga sig uppdrag att vara kyrkofullmäktig än:

- a) ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget;
- b) den som uppnått sextio års ålder;

c) den som eljest uppgiver hinder, vilket godkännes av flertalet bland övriga fullmäktige; eller

d) vid valet den som de fyra senaste åren, det år då valet sker inberäknat, tjänstgjort såsom kyrkofullmäktig.

e) L a g

om ändrad lydelse av 8 § i lagen om skolstyrelse i vissa kommuner den 6 juni 1930.

8 §.

Till ledamot i folkskolestyrelsen må utses endast den som är röstberättigad vid kommunal- eller stadsfullmäktigeval och uppnått tjugufem års ålder samt kan anses vilja befordra skolväsendet.

Ledamot i folkskolestyrelsen kan ej den vara, som:

- a) är omyndig;
- b) är i konkurstillstånd;
- c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;
- d) häftar för honom påförda utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren;
- e) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; eller
- f) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

Vad om ledamot i folkskolestyrelsen är stadgat gäller ock om suppleant.

Vid val av ledamöter i fortsättningsskolestyrelse skall tillses, att det praktiska arbetets intressen bliva i vederbörlig mån företrädda inom styrelsen.»

B) »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om fortsatt utredning av frågan om fullgjord skattebetalning såsom villkor för valbarhet och behörighet till kommunala förtroendeuppdrag samt framläggande av förslag till de lagbestämmelser i ämnet, som kunna anses påkallade i anslutning till riksdagens tillkännagivna principståndpunkt».

I motionerna **I: 171** och **II: 519** hemställas, i vad de nu göras till föremål för behandling. »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning — — — angående en skärpning av bestämmelserna av skatteplikt som valbarhetscensus för samtliga förtroendemän i de kommunala samsälligheterna — — — samt att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen skyndsammast framlägga de förslag, vartill utredningen kan giva anledning».

Beträffande motiveringen för de i motionerna framställda förslagen får utskottet hänvisa till vederbörande motioner.

Riksdagen anhöll år 1930 i skrivelse (nr 330) till Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt för riksdagen framlägga förslag till införande

av bestämmelser i kommunallagarna, att den, som häftar för honom påförda utskylder till kommun eller stad, vilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren, skulle vara utesluten från valbarhet vid val till kommunala förtroendeuppdrag. I konstitutionsutskottets av riksdagen åberopade utlåtande i ämnet (nr 30 sid. 13 f.) anfördes, att det borde anses såsom en rimlig fordran, att de, som erhöle kommunala förtroendeuppdrag och åt vilka sålunda överlättes att disponera över kommunens och skattebetalarnas medel ävensom, beträffande kommunalnämndens ledamöter, att förvalta kommunens egendom, uppbära dess inkomster och i övrigt handhava dess drätsel, hade det samhällsintresse och det ekonomiska oberoende, att de för egen del både ville och kunde fullgöra de åligganden till kommunen, som de ålade och utkrävde av andra. Utskottet ansåg därför, att den, som häftade för utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under något av de tre sista åren, borde vara utesluten från valbarhet vid val till fullmäktige eller andra kommunala förtroendeuppdrag. I allmänhet torde i praxis denna fordran upprätthållas inom kommunerna, men då motsatsen förekommit, borde lagbestämmelse härom införas. Utskottet ville emellertid icke omedelbart förelägga riksdagen förslag till införande av sådana lagbestämmelser utan hemställde, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära utredning och framläggande för riksdagen av förslag om införande av bestämmelse i kommunallagarna om fullgjord skattebetalning till kommunen i den utsträckning nyss angivits såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag. — I samma utlåtande (sid. 10) anförde konstitutionsutskottet vidare, bl. a., att anledning saknades att i kommunallagarna införa bestämmelser angående de särskilda kommunala nämnder och styrelser, som reglerades i olika specialförfattningar, eftersom bestämmelserna om dessa i allt fall städse torde komma att utformas i överensstämmelse med de i kommunallagarna givna grunderna och hittills icke förelegat något behov att sammanföra dem inom kommunallagarnas ram.

Enligt förslag till lagbestämmelser i ämnet, uppgjorda inom socialdepartementet av tillkallad sakkunnig (statens offentliga utredningar 1933: 23), skulle fullgjord skattebetalning till kommunen under de tre sista åren stadgas såsom villkor för behörighet att bekläda förtroendeuppdrag, som i valbarhets- och behörighetshänseende omedelbart regleras i lagarna om kommunalstyrelse på landet och i stad, förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm, lagarna om församlingsstyrelse och om församlingsstyrelse i Stockholm samt lagarna om skolstyrelse i vissa kommuner och om folkskoleväsendet i Stockholm.

Förevarande spørsmål var i anledning av väckta motioner även föremål för 1934 års riksdags prövning. På förslag av konstitutionsutskottet hemställde riksdagen i skrivelse (nr 292) till Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t efter verkställd allsidig utredning av frågan om skärpt kommunalt utskyldsstreck såsom villkor för valbarhet och behörighet till kommunala förtroendeupp-

drag måtte för 1935 års riksdag framlägga förslag till lagbestämmelser i ämnet. Konstitutionsutskottet hade i sitt till grund härför liggande utlåtande i ämnet (nr 21) anfört, att den verkställda utredningen, med hänsyn till sin begränsade omfattning, icke syntes kunna läggas till grund för den av riksdagen år 1930 begärda lagstiftningen. Den då gjorda framställningen hade varken inneburit eller åsyftat en sådan begränsning av giltighetsområdet för ifrågavarande lagstiftning, att ett skärpt utskyldsstreck endast skulle komma att gälla för sådana kommunala förtroendeuppdrag, som i valbarhets- eller behörighetshänseende omedelbart reglerades i kommunalförfattningarna för de s. k. primärkommunerna. Lagstiftningen borde ej i skilda kommuner få en olika verkan beroende på i vilken utsträckning förvaltningen centraliserats hos drätselkammare eller kommunalnämnd. Föga konsekvent vore det också att skärpa utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till stads- och kommunalfullmäktige eller drätselkammare och kommunalnämnd, men däremot icke till landsting eller landstings förvaltningsutskott. Syftemålet med de begärda lagbestämmelserna kunde dessutom endast delvis nås, om desamma icke gällde även i fråga om sådana i särskilda författningar omhandlade styrelser för självförvaltning som fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd, sjukhusdirektion, hälsovårdsnämnd, nykterhetsnämnd, byggnadsnämnd och brandstyrelse. Stadgandena angående dessa styrelser eller nämnder vore av kommunalrättslig natur, och därför borde, såsom ock förutsattes år 1930, frågan om skärpt kommunalt utskyldsstreck såsom villkor för valbarhet till desamma beredas och prövas i ett sammanhang med frågan om införande i kommunallagarna av bestämmelser i motsvarande hänseende. Det kunde ifrågasättas, om icke därjämte övriga i kommunallagarna upptagna villkor för behörighet till där omhandlade kommunala förtroendeuppdrag borde utsträckas att gälla andra dylika uppdrag. Till spørsmålet, huruvida de grundläggande reglerna angående de åsyftade behörighetsvillkoren borde införas i kommunallagarna även i vad de anginge sådana styrelser och nämnder, som reglerades i specialförfattningarna, ville utskottet icke taga ståndpunkt före utredningens slutförande.

I proposition (nr 184) till 1935 års riksdag med förslag till ny kommunalförfattning för Stockholm förklarade sig vederbörande departementschef icke kunna tillstyrka införandet av de valbarhetsvillkor, varom riksdagen gjort framställning. En skärpning av utskyldsstrecket såsom valbarhetsvillkor vore enligt departementschefens mening icke erforderlig eller lämplig. Tillräckliga skäl hade icke heller anförts för införande av ett utskyldsstreck i de talrika fall då för närvarande icke ens kravet på rösträtt blivit uppställt som valbarhetsvillkor. Den uteblivna skattebetalningen kunde bero av sjukdom, oförvårdad arbetslöshet eller annan liknande orsak; att under sådana förhållanden förklara uppdragshavaren obehörig att fortfarande innehava sitt uppdrag vore icke motiverat. Att bättre än det nuvarande utskyldsstrecket schematiskt gör skilja på de fall då bristande vilja och de

fall då oförvållad oförmåga varit anledningen till den uteblivna skattebetalningen torde vara praktiskt ogenomförbart. Beaktas borde också att skatten för närvarande först erlades upp till två år i efterhand. Den skattskyldiges förhållanden kunde då på grund av mellankommande omständigheter av den art, som nyss berörts, vara helt förändrade.

Riksdagen beslöt emellertid år 1935 på förslag av konstitutionsutskottet (utlåtande nr 19) för sin del införandet av en bestämmelse i den föreslagna nya kommunalförfattningen för Stockholm, att den ej kan vara stadsfullmäktig, vilken häftar för honom påförda utskylder till staden, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren, samt införandet i lagen om folkskoleväsendet i Stockholm av motsvarande regel i fråga om medlemmar av folkskoleledningen. De av riksdagen för dess del antagna lagarna godkändes sedermera av Kungl. Maj:t.

Riksdagen anhöll vidare, i samband med behandlingen av den berörda frågan om ny kommunalförfattning för Stockholm, ävenledes på förslag av konstitutionsutskottet, i skrivelse till Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t i anslutning till riksdagens i förut nämnda skrivelser åren 1930 och 1934 gjorda uttalanden, efter verkställd allsidig utredning av frågan om fullgjord skattebetalning såsom villkor för valbarhet och behörighet till kommunala förtroendeuppdrag måtte för 1936 års riksdag framlägga förslag till lagbestämmelser i ämnet. Konstitutionsutskottet hade nämligen funnit sig icke utan närmare utredning kunna framlägga utarbetat lagförslag om fullgjord skattebetalning under tre år som förutsättning för valbarhet till de i specialförfattningarna omförmälda förtroendeuppdragen. För utformningen av den allmängiltiga — såväl för Stockholm som för övriga kommuner tillämpliga — regel i ämnet, vilken riksdagen i sina tidigare framställningar åsyftat, ansågs ytterligare utredning erfordras utöver den, som redan verkställts. Härvid borde enligt utskottets uttalande jämväl övervägas, om icke övriga i kommunallagarna upptagna villkor för behörighet till där omhandlade kommunala förtroendeuppdrag borde utsträckas att gälla även andra dylika uppdrag.

Utskottet. Den sålunda begärda utredningen har, enligt vad utskottet har sig bekant, icke verkställts. Utskottet finner sig därför föranlåtet att i anslutning till vad i motionerna II: 126 och II: 167—171 föreslagits framlägga förslag till sådana ändringar i lagarna om kommunalstyrelse på landet och i stad, lagarna om församlingsstyrelse och om församlingsstyrelse i Stockholm, lagen om skolstyrelse i vissa kommuner samt lagen om landsting, att det föregående år i den nya kommunalförfattningen för Stockholm införda skärpta valbarhets- och behörighetsvillkoret göres tillämpligt å ordförande och vice ordförande i kommunalstämma och kyrkostämma, å kommunal-, stads- och kyrkofullmäktige, å medlemmar av kommunalnämnd, drätselkammare, kyrko- och skolråd, folk- och fortsättningskolestyrelse samt bib-

lioteksstyrelse ävensom å landstingsmän och medlemmar av landstingens förvaltningsutskott.

Beträffande åter yrkandet i motionen II: 126, att i kommunallag borde införas allmängiltiga bestämmelser om valbarhet för kommunala uppdrags-havare, även om de ej äro i sådan lag särskilt nämnda, finner utskottet visserligen önskvärt att en mera enhetlig reglering sker. Utskottet är emellertid icke berett att utan närmare utredning redan nu tillstyrka införandet i kommunallag av de föreslagna bestämmelserna, men anser att den utredning, som i motionerna I: 171 och II: 519 samt II: 167 ifrågasatts, bör i detta avseende begäras.

Utskottet hemställer alltså,

1) att riksdagen i anledning av motionerna I: 171 och II: 519 samt II: 126 och II: 167—171 för sin del ville antaga följande:

a) **F ö r s l a g**

till

L A G

angående ändrad lydelse av 15 § lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet.

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

15 §.

Kommunalstämma utser — — — i länskungörelserna.

Ordförande eller vice ordförande kan ej den vara, som:

- a) är omyndig;
- b) är i konkurstillstånd;
- c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;

d) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; eller

Ordförande eller vice ordförande kan ej den vara, som:

- a) är omyndig;
- b) är i konkurstillstånd;
- c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;

d) häftar för honom påförda utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren;

e) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; eller

*(Nuvarande lydelse.)**(Föreslagen lydelse.)*

e) är förklarad ovärdig att inför
rätta föra andras talan.

f) är förklarad ovärdig att inför
rätta föra andras talan.

Ej må — — — — — vice ordförande.

*Denna lag skall träda i kraft den
1 januari 1937.*

*Denna lag äger tillämpning i av-
seende å val för tid, som helt och
hållet infaller efter den 31 december
1936, men föranleder ej rubbning i
beståndet av sådana val som eljest
företagits före samma dag.*

b) Förslag

till

LAG

angående ändrad lydelse av 13 och 51 §§ lagen den 6 juni 1930 (nr 252)
om kommunalstyrelse i stad.

*(Nuvarande lydelse.)**(Föreslagen lydelse.)*

13 §.

Stadsfullmäktige väljas — — — — — års ålder.
Stadsfullmäktig kan ej den vara, Stadsfullmäktig kan ej den vara,
som:

a) är omyndig;
b) är i konkurstillstånd;
c) är av allmänna fattigvården
omhändertagen för varaktig försörj-
ning;

som:
a) är omyndig;
b) är i konkurstillstånd;
c) är av allmänna fattigvården
omhändertagen för varaktig försörj-
ning;

*d) häftar för honom påförda ut-
skylder till staden, vilka förfallit till
betalning under något av de tre sist-
förflutna kalenderåren;*

d) på grund av honom ådömd
straffpåföljd icke må utöva allmän
befattning eller genom utslag, som
ännu icke vunnit laga kraft, är
dömd till påföljd, som nu är sagd,
eller är ställd under framtiden för
brott, vilket kan medföra sådan på-
följd; eller

e) på grund av honom ådömd
straffpåföljd icke må utöva allmän
befattning eller genom utslag, som
ännu icke vunnit laga kraft, är
dömd till påföljd, som nu är sagd,
eller är ställd under framtiden för
brott, vilket kan medföra sådan på-
följd; eller

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

e) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

f) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

Följande personer — — — — — befattning redovisningsskyldig.
Ej må — — — — — såsom stadsfullmäktig.

51 §.

I varje — — — — — en drätselkammare.
Ledamöterna i drätselkammaren utses bland *kommunens röstberättigade medlemmar* av stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan.

Ledamöter i drätselkammaren utses av stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan bland *de röstberättigade, som uppnått tjugufem års ålder och icke enligt 13 § andra stycket sakna behörighet att vara stadsfullmäktige.*

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1937.

Denna lag äger tillämpning i avseende å val för tid, som helt och hållet infaller efter den 31 december 1936, men föranleder ej rubbning i beståndet av sådana val som eljest företagits före samma dag.

c) **Förslag**

till

LAG

angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 6 juni 1930 (nr 259) om församlingsstyrelse.

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

12 §.

I församling — — — — — till domkapitlet.
Ordförande eller vice ordförande kan ej den vara, som:
a) är omyndig;
b) är i konkurstillstånd;
c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;

Ordförande eller vice ordförande kan ej den vara, som:
a) är omyndig;
b) är i konkurstillstånd;
c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

d) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; eller e) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

d) häftar för honom påförda utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren;

e) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; eller f) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

Ej må — — — — — vice ordförande.
I församling — — — — — i kyrkostämman.
Vid gemensam — — — — — föra ordet.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1937.

Denna lag äger tillämpning i avseende å val för tid, som helt och hållet infaller efter den 31 december 1936, men föranleder ej rubbning i beståndet av sådana val som eljest företagits före samma dag.

d) **F ö r s l a g**

till

L A G

angående ändrad lydelse av 8 § lagen den 6 juni 1930 (nr 260) om församlingsstyrelse i Stockholm.

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

8 §.

Kyrkofullmäktige väljas — — — — — års ålder.
Kyrkofullmäktig kan ej den vara, Kyrkofullmäktig kan ej den vara,
som: som:

a) är omyndig;

a) är omyndig;

b) är i konkurstillstånd;

b) är i konkurstillstånd;

(Nuvarande lydelse.)

c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;

d) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; eller

e) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

Följande personer — — — — — avlönade betjante.

Ej må — — — — — såsom kyrkofullmäktig.

(Föreslagen lydelse.)

c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;

d) häftar för honom påförda utskulder till staden, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren;

e) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; eller

f) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1937.

Denna lag äger tillämpning i avseende å val för tid, som helt och hållet infaller efter den 31 december 1936, men föranleder ej rubbning i beståndet av sådana val som eljest företagits före samma dag.

e) Förslag

till

L A G

angående ändrad lydelse av 8 § lagen den 6 juni 1930 (nr 262) om skolstyrelse i vissa kommuner.

*(Nuvarande lydelse.)**(Föreslagen lydelse.)*

8 §.

Till ledamot — — — — — befordra skolväsendet.

Ledamot i folkskolestyrelsen kan Ledamot i folkskolestyrelsen kan

ej den vara, som: ej den vara, som:

a) är omyndig; a) är omyndig;

(Nuvarande lydelse.)

- b) är i konkurstillstånd;
 c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning.

- d) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; eller
 e) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

Vad om — — — — — om suppleant.
 Vid val — — — — — inom styrelsen.

(Föreslagen lydelse.)

- b) är i konkurstillstånd;
 c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning.

d) häftar för honom påförda utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren;

- e) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller är ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; eller
 f) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1937.

Denna lag äger tillämpning i avseende å val för tid, som helt och hållet infaller efter den 31 december 1936, men föranleder ej rubbning i beståndet av sådana val som eljest företagits före samma dag.

f) Förslag

till

LAG

angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 20 juni 1924 (nr 349) om landsting.

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

6 §.

1 mom. Valbar till — — — — — eller kvinna.
 Landstingsman eller suppleant för Landstingsman eller suppleant för
 landstingsman kan ej vara: landstingsman kan ej vara:

*(Nuvarande lydelse.)**(Föreslagen lydelse.)*

a) den som står under förmynder-
skap;

b) den som är i konkurstillstånd;

c) den som är förklarad ovärdig
att i rikets tjänst vidare nyttjas eller
eljest på grund av honom ådömd
straffpåföljd icke må utöva allmän
befattning eller genom utslag, vilket
ännu icke vunnit laga kraft, är dömd
till straffpåföljd, varom sist förmä-
les, eller den som är ställd under
framtiden för brott, vilket kan med-
föra sådan påföljd;

d) den som är förklarad ovärdig
att inför rätta föra andras talan.

Landshövding, landssekreterare — — — — — vara landstingsmän.

2 mom. Landstingman eller — — — — — landstinget godkännes.

a) den som står under förmynder-
skap;

b) den som är i konkurstillstånd;

c) den som häftar för honom på-
förda utskylder till landstinget eller
kommun inom landstingsområdet,
vilka förfallit till betalning under nå-
got av de tre sistförflutna kalender-
åren;

d) den som är förklarad ovärdig
att i rikets tjänst vidare nyttjas eller
eljest på grund av honom ådömd
straffpåföljd icke må utöva allmän
befattning eller genom utslag, vilket
ännu icke vunnit laga kraft, är dömd
till straffpåföljd, varom sist förmä-
les, eller den som är ställd under
framtiden för brott, vilket kan med-
föra sådan påföljd;

e) den som är förklarad ovärdig
att inför rätta föra andras talan.

*Denna lag skall träda i kraft den 1
januari 1937.*

*Denna lag äger tillämpning i
avseende å val för tid, som helt och
hållet infaller efter den 31 december
1936, men föranleder ej rubbning i
beståndet av sådana val som eljest
företagits före samma dag.*

2) att riksdagen, i anledning av motionerna I: 171 och
II: 519 samt II: 126 och II: 167, i skrivelse till Kungl. Maj:t
ville anhålla om skyndsamt utredning av och förslag i frågan

om införande i kommunallag av allmänna valbarhetsbestämmelser rörande kommunala uppdragshavare.

Stockholm den 12 mars 1936.

På konstitutionsutskottets vägnar:

C. A. REUTERSKIÖLD.

Närvarande: Herrar Reuterskiöld, Strömberg, Oscar Gottfrid Karlsson, Stendahl, Bergman, Sandegård, David Pettersson, Källman*, Carl Lindmark*, Hagström, Borg*, Lindskog*, Fast, Olsson i Mora, Ewald Lindmark, Lundqvist, Nordström i Torsby, Bengtsson i Kullen*, Johnsson i Norrahammar samt Nilsson i Göteborg.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation*

av herrar *Strömberg, Oscar Gottfrid Karlsson, Sandegård, Källman, Borg, Fast, Nordström* i Torsby, *Johnsson* i Norrahammar och *Nilsson* i Göteborg, som ansett, att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

»Enligt för närvarande gällande bestämmelser äro samma valbarhets- och behörighetsvillkor tillämpliga för kommunal-, stads- och kyrkofullmäktige, kommunalstämmans och kyrkostämmans ordförande och vice ordförande, ledamot och suppleant i kommunalnämnd, kyrkoråd, skolråd, skolstyrelse, fortsättningsskolstyrelse och biblioteksstyrelse. För dessa uppdrag gälla sålunda såsom valbarhetsvillkor kraven på tjugufem års ålder, rösträtt i kommunen och, utom för skolstyrelse, faktisk bostad därsammastädes. Obehörig för nämnda uppdrag är åter den, som står under förmynderskap, eller är i konkurstillstånd, eller är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning, eller på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra dylik påföljd, eller är förklarad ovärdig att inför rätta föra annans talan.

För övriga kommunala uppdrag äga dessa valbarhets- och behörighetsvillkor endast delvis eller icke alls giltighet. För landstingsman och ledamot eller suppleant i landstings förvaltningsutskott gäller sålunda icke kravet på bostad inom landstingsområdet och ej heller fattigvårdsstrecket, varjämte valbarhetsåldern blir högre i följd av valbarhetsvillkoret röstberättigad inom området vid landstingsmannaval. För andra kommunala uppdrag äro valbarhetsvillkoren än färre. Vad först angår de i kommunallagarna omförmälda gäller för ledamot eller suppleant i drätselkammare allenast kravet röstberättigad, varemot obehörighetsgrunderna icke äga till-

lämpning. Beträffande övriga i nämnda lagar avsedda nämnder, styrelser eller beredningar liksom för uppdrag såsom revisor eller revisorssuppleant fordras icke ens, att den valde är röstberättigad inom kommunen.

I fråga om självförvaltningsnämnderna uppställa författningarna i regel icke heller fordran på rösträtt i kommunens angelägenheter. Ett undantag utgör härvidlag lagen om offentlig arbetsförmedling den 15 juni 1934, enär ledamot eller suppleant i styrelse för arbetsförmedlingsanstalt endast må vara den, som är kommunalt röstberättigad. Villkoret faktisk bostad inom kommunen finnes icke någonstädes stadgat; i fråga om fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd och nykterhetsnämnd fordras, att den valde skall vara »bosatt» därstädes, men detta torde enligt rättspraxis blott innebära, att han där är mantalsskriven. Icke heller plägar fattigvårdsstrecket gälla; här betecknar sålunda bestämmelsen i kungörelsen angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet, enligt vilken såsom ordförande, ledamot eller suppleant i arbetslöshetskommitté ej den må tjänstgöra, som är föremål för hjälpverksamhet enligt 3 eller 4 kap. i kungörelsen eller åt-njuter fattigvård, ett undantag från den allmänna regeln.

Beträffande fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd, nykterhetsnämnd, polisnämnd, hälsovårdsnämnd och byggnadsnämnd äga visserligen de övriga allmänna behörighetsvillkoren jämte kravet på tjugufem års ålder tillämpning men för åtskilliga andra organ, såsom brandstyrelse, slakthusstyrelse, sjukhusdirektion och epideminämnd, finnas överhuvud icke några som helst föreskrifter om valbarhet eller behörighet. Enahanda är fallet med styrelser över kommunala undervisningsanstalter, såsom högre folkskolor, kommunala mellanskolor, kommunala flickskolor samt de till den kommunala yrkesundervisningen hörande skolorna, ehuru här i vissa fall valbarhetsföreskrifter kunna intagas i vederbörande lokala reglemente.

Även om något exempel på fullgjord skattebetalning såsom valbarhets- eller behörighetsvillkor icke föreligger bland de bestämmelser, som avse kommunernas representativa och administrativa organ, innebär detta icke, att ett stadgande av det föreslagna innehållet skulle sakna all motsvarighet. Utom kommunalstyrelsens område finnes sålunda en dylik föreskrift. Till ledamot eller suppleant i beredningsnämnd, fastighetstaxeringsnämnd eller taxeringsnämnd må nämligen ej annan väljas än den, som under året näst före taxeringsåret haft att utgöra allmän kommunalskatt till kommunen eller statlig inkomst- och förmögenhetsskatt och jämväl, i den mån utskylderna vid valet varit förfallna, erlagt desamma.

I fråga om sådana uppdrag, för vilkas innehavande kravet på rösträtt i kommunens angelägenheter utgör en förutsättning, gäller för valbarheten redan ett utskyldsstreck, då den, som i avseende å honom påförda utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren, häftar för utskylder för flera än två av dessa år, förlorar sin rösträtt, sedan detta genom den nya röstlängden konstaterats, och därigenom

också sin valbarhet, vilket enligt rättspraxis tillika innebär förlust av behörigheten att vidare innehava uppdraget.

En skärpning av detta utskyldsstreck synes icke vara erforderligt eller lämpligt. Icke heller anser utskottet tillräckliga skäl hava anförts för införandet av ett utskyldsstreck i de talrika fall då för närvarande icke ens kravet på rösträtt blivit uppställt såsom valbarhetsvillkor. Såsom även framhållits, kan den uteblivna skattebetalningen bero av sjukdom, oförvållad arbetslöshet eller annan liknande orsak; att under sådana förhållanden förklara uppdragshavaren obehörig att fortfarande innehava sitt uppdrag vore icke motiverat. Att bättre än det nuvarande utskyldsstreckets schematiskt gör skilja på de fall då bristande vilja och de fall då oförvållad oförmåga varit anledning till den uteblivna skattebetalningen läser, på sätt i fråga om utskyldsstreckets såsom rösträttsvillkor ofta konstaterats, vara praktiskt ogenomförbart. Det må ock beaktas, att skatten för närvarande först erlägges upp till två år i efterhand. Den skattskyldiges förhållanden kunna då givetvis på grund av mellankommande omständigheter av den art, som nyss berörts, vara helt förändrade. Därtill kommer att, såsom från flera håll framhållits, ett villkor om fullgjord skatteplikt, som blott omfattade de uppdrag för vilkas innehavande kräves rösträtt i kommunen, skulle få väsentligt olika verkningar i skilda kommuner, beroende av den kommunala organisationens olika utformning.

Den ovan återgivna bestämmelsen med avseende å valbarhet till beskattningsnämnderna kan icke anföras såsom en parallell. Dels tillhöra icke dessa nämnder kommunalförvaltningen utan hava en helt fristående ställning och speciella uppgifter. Dels an knytes kravet på den fullgjorda skattebetalningen här till den föreskriften, att valbarheten förutsätter skattskyldighet — vilket som bekant ej är fallet med vare sig rösträtten eller valbarheten inom kommunalstyrelsen. Och vidare är den fullgjorda skattebetalningen enligt taxeringsförordningen ett rent valbarhetsvillkor men icke någon grund för en under mandattiden inträdande obehörighet, varigenom ett alltid odiöst diskvalificerande i efterhand är uteslutet. Därtill kommer till sist, att det vid beskattningsnämnderna allenast är fråga om korta uppdrag, blott avseende några månader, medan valen till de kommunala representationerna och nämnderna avse ett flertal år.

Såsom av det anförda framgår, kan utskottet icke tillstyrka införandet av ett valbarhetsvillkor av det slag motionärerna föreslagit, och hemställer alltså,

att

- 1) motionen II: 126,
- 2) motionerna II: 167—171 och
- 3) motionerna I: 171 och II: 519, i vad de avse frågan om skärpning av utskyldsstreckets villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.»